

DOI 10.31558/2307-2318.2022.1.10**УДК 330.55****JEL:H63; O11; O19****Соколовська О. М.**

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Центральноукраїнський національний технічний університет (м. Кропивницький)

<https://orcid.org/0000-0003-2368-4102>

olenahalahan@yahoo.com

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО БОРГУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

У статті досліджено динаміку та структуру зовнішнього державного боргу України за період 2009-2020 рр. Проаналізовано здатність України розраховуватися за зовнішніми зобов'язаннями на основі зіставлення темпів зростання ВВП та темпів зростання зовнішнього державного боргу. Вивчено динаміку та структуру платежів з погашення та обслуговування державного боргу України. На основі узагальнення динамічних та структурних характеристик зовнішнього державного боргу сформульовано гіпотезу про позитивний вплив зовнішніх запозичень на економіку України. Моделювання економічних процесів за допомогою лінійної регресії дозволило підтвердити позитивний вплив динаміки зовнішнього боргу на економічне зростання України упродовж 2009-2020 рр. За результатами регресійного аналізу виявлено міцний безпосередній зв'язок між обсягами ВВП у фактичних цінах та обсягами зовнішнього боргу. Встановлено, що збільшення обсягів зовнішнього державного боргу України обумовлює зростання обсягів ВВП на одного мешканця. Виявлено слабку обернену залежність індексу фізичного обсягу ВВП України від збільшення обсягів зовнішнього державного боргу.

Ключові слова: зовнішній державний борг, економічне зростання, регресійний аналіз

Рис. - 5, Табл. - 1, Літ. – 15

Sokolovska O.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of International
Economic Relations, Central Ukrainian National Technical University (Kropyvnytskyi)

<https://orcid.org/0000-0003-2368-4102>

olenahalahan@yahoo.com

THE IMPACT OF EXTERNAL DEBT ON UKRAINE'S ECONOMIC GROWTH

The article examines the dynamics and structure of Ukraine's external public debt for the period 2009-2020. Ukraine's ability to settle external liabilities based on a comparison of GDP growth rates and external public debt growth rates is analyzed. The dynamics and structure of payments for repayment and servicing of public debt of Ukraine are studied. Based on the generalization of dynamic and structural characteristics of external public debt, a hypothesis about the positive impact of external borrowing on the economy of Ukraine is formulated.

Modeling of economic processes using linear regression confirmed the positive impact of external debt dynamics on Ukraine's economic growth during 2009-2020. The results of regression analysis revealed a strong direct relationship between GDP in actual prices and external debt. It is established that the increase in Ukraine's external public debt causes an increase in GDP per capita. The weak inverse dependence of the index of the physical volume of Ukraine's GDP on the increase in the external public debt was revealed.

Key words: external public debt, economic growth, regression analysis

Fig. - 5, Table. - 1, Ref. – 15

Постановка проблеми. Міжнародний борг вважається глобальною проблемою і стосується значної кількості країн світу, у тому числі й України. Протягом багатьох років розмір і динаміка зовнішнього боргу нашої країни перебуває під впливом низки зовнішніх чинників, які обумовлені світовою фінансовою кризою та зниженням економічної активності в світі внаслідок пандемії COVID-19. Водночас, низка внутрішніх загроз, таких як недостатність інвестицій та дефіцит державного бюджету, стримує процеси трансформації економіки України. Зниження впливу цих загроз упродовж останніх 10 років залежить від зовнішнього фінансування нашої країни.

В такій ситуації актуалізуються проблеми, пов'язані з управлінням сектором державних фінансів в умовах надмірного бюджетного дефіциту і високого рівня зовнішнього боргу, які своєю чергою призводять до зниження довіри інвесторів та погіршення кредитного рейтингу держави. При цьому, зовнішній борг є важливою складовою фінансової системи України, оскільки виконує функції макроекономічного регулювання, збалансування державного бюджету та інструменту реалізації стратегій соціально-економічного розвитку, але може стати джерелом загроз для економічного розвитку у випадку нераціонального використання коштів та призвести до посилення зовнішнього впливу на формування внутрішньої політики держави. Перманентна фінансово-економічна криза в Україні та негативна динаміка обсягів промислового виробництва обумовлюють щорічне прийняття дефіцитного державного бюджету, що потребує залучення додаткових внутрішніх і зовнішніх ресурсів для його фінансування.

Вивчення структурно-динамічних характеристик заборгованості України є необхідною передумовою оцінки ступеня залежності економіки від зовнішніх чинників, зокрема боргової залежності від міжнародних кредиторів, що значною мірою впливає на можливості економічного розвитку нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку національної економіки, які виникають під впливом збільшення зовнішнього боргу, присвячені праці багатьох вітчизняних вчених. Серед основних загроз економічному розвитку країн Луцишин З. та Южаніна Н. виділяють труднощі в обслуговуванні зовнішнього боргу в країнах, що розвивається, погіршення соціально-економічної ситуації та різке сповільнення темпу економічного зростання, збільшення фінансового тягара [1].

Стащук О. та Боричевська І. проаналізували стан зовнішньої заборгованості України, визначили основні тенденції зміни його частки у валовому внутрішньому продукті та здійснили структурний аналіз зовнішнього державного боргу України у 2013 – 2019 роках за джерелами походження та термінами погашення [2].

Фурдичко Л. та Піхоцька О.М. дослідили основні тенденції формування та зростання державному боргу, проаналізували стан боргової політики України [3] та визначили причини зростання боргового навантаження і наслідки скорочення обсягів зовнішнього державного боргу для економіки України [4].

Баженова О. та Черниш Ю. проаналізували вплив зовнішньої заборгованості на економіку України на основі динамічної стохастичної моделі загальної рівноваги, а також визначено вплив на основні макроекономічні показники таких економічних шоків, як шок реального попиту на гроші, технологічний шок, шок попиту на іноземні облігації, шок валютного курсу [5].

У наукових публікаціях зростання зовнішнього державного боргу розглядається переважно з позицій негативних наслідків для економіки України. Проте, недостатньо уваги приділяється оцінюванню впливу зовнішнього боргу на економічне зростання та економетричному підтвердженню такого взаємозв'язку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення впливу зовнішнього державного боргу на економічне зростання України. Відповідно до мети поставлені наступні завдання: аналіз динаміки та структури державного боргу України за період 2009-2020 рр.; вивчення динамічних та структурних характеристик зовнішнього державного боргу України за 2009-2020 рр. та платежів з його погашення; регресійне оцінювання впливу зовнішнього боргу на економічне зростання України у 2009-2020 рр.

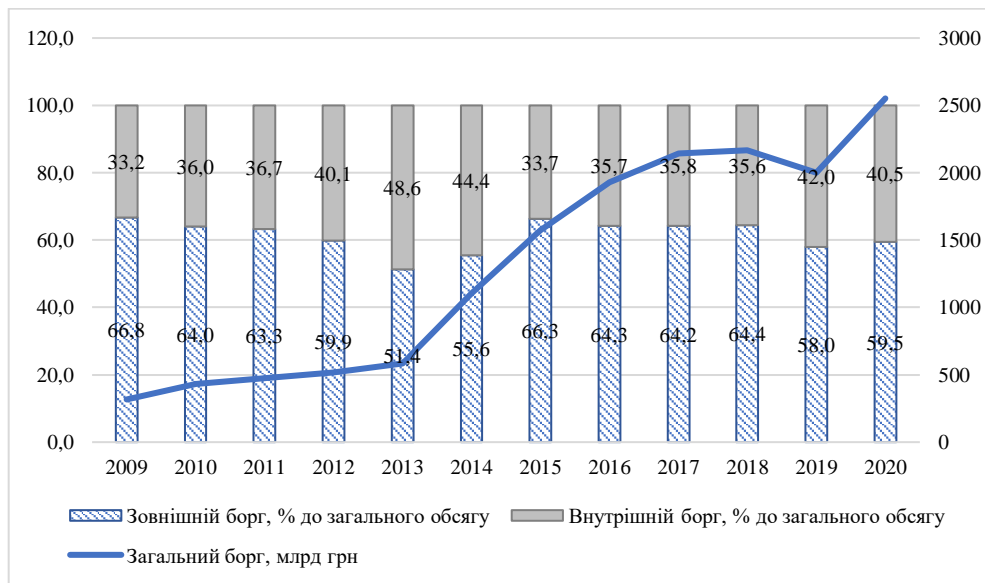
Виклад основного матеріалу. Загальні обсяги державного боргу України упродовж 2009-2020 рр. характеризувалися зростаючою динамікою (рис. 1). Збільшення обсягів загального державного боргу у період 2009-2013 рр. відбувалося відносно повільними темпами і було обумовлене запровадженням та фінансуванням заходів для подолання наслідків фінансово-економічної кризи, яка вплинула й на Україну. Обсяги державного боргу збільшилися майже в 2 рази – з 316,9 млрд грн у 2009 р. до 584,1 млрд грн у 2013 р. При цьому найбільші щорічні темпи зростання за вказаний період спостерігалися саме у кризовому 2010 р. і становили 36,4%.

Найбільше за досліджуваний період збільшення загального боргу держави відбулося у 2014 р. (на 88% порівняно з 2013 р.), коли в Україні загострилася економічна криза внаслідок економічного спаду через анексію Криму та військової агресії Російської Федерації на сході нашої країни. За період 2013-2020 рр. загальний державний борг України збільшився у 4,3 рази, з 584,1 млрд грн до 2551,9 млрд грн.

У структурі загального державного боргу України переважає зовнішній борг. Хоча частка зовнішніх запозичень у загальних обсягах державного боргу зменшилася з 66,8% у 2009 р. до 59,5% у 2020 р., зовнішній борг становить основу формування державної заборгованості нашої країни.

Упродовж останніх 10 років Україна активно здійснює зовнішні запозичення. За даними Міністерства фінансів України, станом на вересень 2021 р. загальний зовнішній борг та гарантований державою борг становив 1413,4 млрд грн [6]. Необхідність вирішення проблем економічної кризи та подолання наслідків пандемії COVID-19 обумовила поглиблення співпраці з міжнародними фінансово-кредитними інституціями у 2020-2021 рр. з приводу подальшого кредитування України для забезпечення відновлення економіки.

Загалом за період 2009-2020 рр. обсяги зовнішнього боргу України збільшилися з 211,7 млрд грн до 1518,9 млрд грн (рис. 2). Після істотного зростання зовнішнього боргу у 2015-2018 рр. відбулося зменшення зовнішніх запозичень у 2019 р. Проте, погіршення внутрішньої економічної ситуації під впливом обмежувальних карантинних заходів у 2020 р. обумовило збільшення обсягів залучення зовнішніх коштів. Як видно з рис. 2, динаміка ВВП значною мірою залежить від динаміки зовнішнього боргу. Можемо припустити, що високі темпи зростання зовнішнього боргу у 2014 р. та 2015 р. (відповідно 203,9% та 170,5% до попереднього року) обумовили відносно високі темпи зростання ВВП у 2015 р. та 2016 р. – відповідно 126,3% та 120,4%.

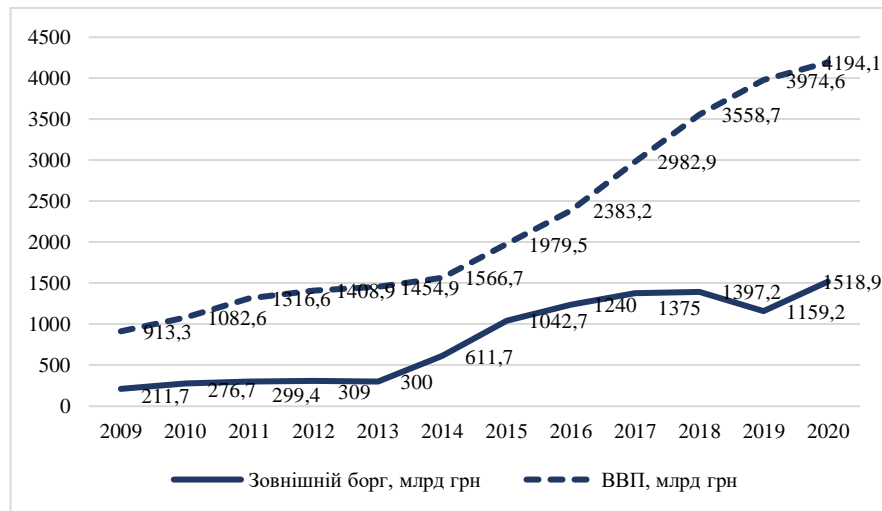
Рис. 1 - Динаміка та структура державного боргу України у 2009-2020 рр.

Джерело: розраховано і побудовано за [6]

При цьому звернемо увагу, що здатність держави розраховуватися за борговими зобов'язаннями забезпечується, якщо темпи зростання ВВП перевищують темпи зростання зовнішнього боргу. Саме така тенденція спостерігалася у 2017-2019 рр., коли темпи зростання ВВП становили 125,1%, 119,3% та 111,7% відповідно при темпах зростання зовнішнього боргу – 110,9%, 101,6% та 82,9%. Покращення ситуації в цей період обумовлене реалізацією активної боргової політики відповідно до завдань Стратегії управління державним боргом, що дозволило зменшити боргове навантаження (відношення державного боргу до ВВП становило 50,3% [8]).

Крім цього, у 2017 р. на виконання зазначеної Стратегії було проведено «активну операцію з управління державним боргом, яка знизил ризик рефінансування державного боргу наступних двох років та створила можливості для майбутніх правочинів з метою подальшого вирівнювання графіка погашення державного зовнішнього боргу України, а також сприяла стимулюванню попиту інвесторів на облігації зовнішньої державної позики (ОЗДП)» [8]. Це дозволило знову розпочати емісію ОЗДП після перерви 2015-2017 рр., пов'язаної з реструктуризацією державного боргу. У вересні 2017 р. було випущено ОЗДП на суму 3,0 млрд дол. США, у 2018 р. – дві емісії на загальну суму 2,35 млрд дол. США, у 2019 р. – на 1 млрд дол. США, у 2020 р. – 3,85 млрд дол. США [9].

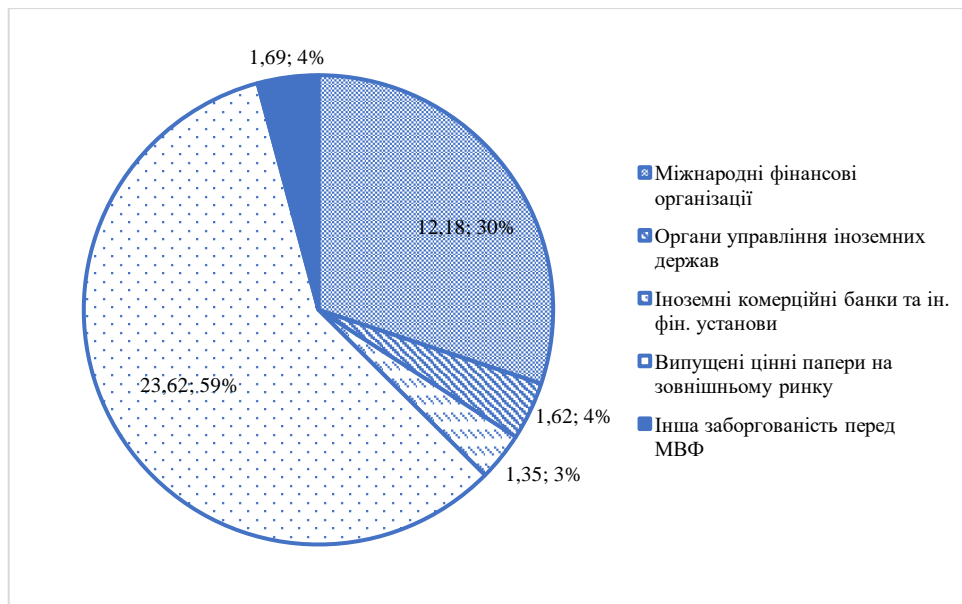
Проте у 2020 р. темпи економічного зростання були загрозливо низькими (105,5% порівняно з 2019 р.) при істотному збільшенні обсягу зовнішнього боргу (на 31% порівняно з 2019 р.). Це стало наслідком загострення кризи в Україні, спричиненої обмеженням економічної активності в рамках заходів боротьби з поширенням пандемії. Зниження макроекономічних показників та збільшення дефіциту державного бюджету призвело до зростання зовнішніх запозичень.

Рис. 2 - Динаміка зовнішнього боргу та ВВП України у 2009-2020 рр.

Джерело: розраховано і побудовано за [6; 7]

У загальній сумі зовнішнього боргу України найбільшу частку становить заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку – 59% (23,62 млрд дол. США), удвічі меншою є заборгованість перед міжнародними фінансовими організаціями - 30% або 12,18 млрд дол. США (рис. 3).

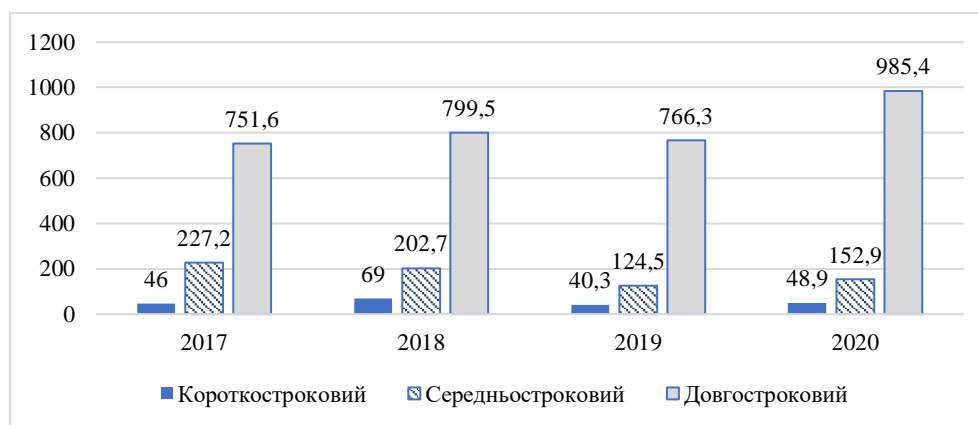
Рис. 3 - Структура зовнішнього державного боргу України у 2020 р., млрд дол. США

Джерело: побудовано за [10]

Серед міжнародних фінансових організацій (МФО) найбільшими кредиторами України станом на лютий 2020 р. були: Міжнародний банк реконструкції та розвитку – 4,86 млрд дол. США, Європейське Співтовариство – 3,63 млрд дол. США, Міжнародний валютний фонд – 2,41 млрд дол. США [9]. Найбільшим був розмір офіційних позик Україні від урядів таких держав: Російська Федерація (0,61 млрд дол. США), Японія (0,56 млрд дол. США), Німеччина (0,27 млрд дол. США), Канада (0,15 млрд дол. США) [9].

У структурі зовнішньої заборгованості України найбільшу частку складають довгострокові зобов'язання (83,9%), що є продовженням стійкої тенденції попередніх років (рис. 4). Переважання довгострокових запозичень є менш обтяжливим для економіки України, оскільки, на думку фахівців, не створює додаткового навантаження із погашення боргу у короткострокових періодах [2].

Серед іноземних комерційних банків та фінансових установ Україна найбільше заборгувала Central Storage Safety Project Trust (США) – 150 млн дол., Deutsche Bank AG London (Німеччина) – 30 млн дол., UniCredit Bank Austria AG (Австрія) – 10 млн дол., Державному банку розвитку КНР – 20 млн дол., Експортно-імпортному банку КНР – 1,13 млрд дол., Експортно-імпортному банку Кореї – 30 млн дол. [10].

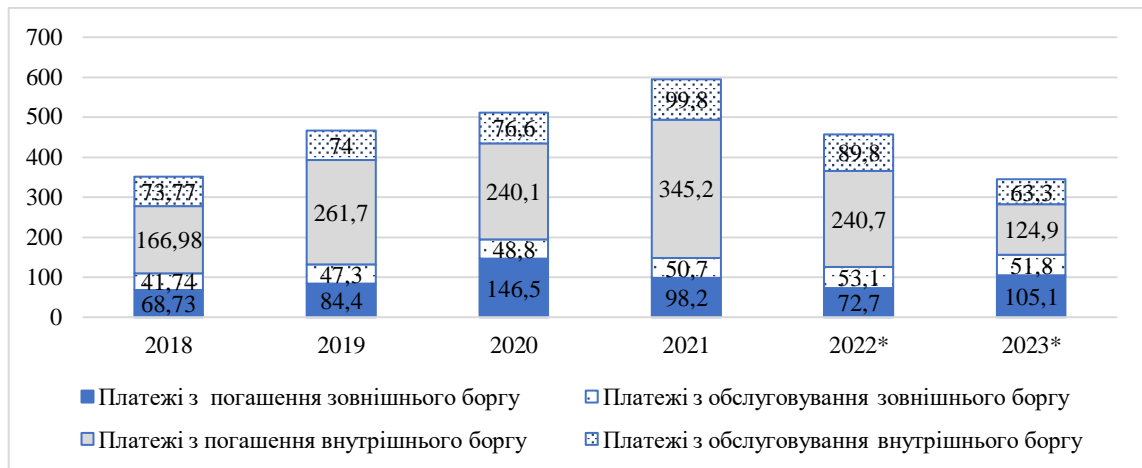
Рис. 4 - Структура зовнішнього боргу України за термінами погашення позик у 2017-2020 рр., млрд грн.

Джерело: [11]

У 2018-2021 рр. платежі на погашення та обслуговування внутрішнього боргу України у кілька разів перевищують суму платежів за зовнішнім державним боргом (рис. 5). Станом на листопад 2021 р. платежі на погашення та обслуговування зовнішнього боргу становили 25,1% усіх видатків, пов'язаних із заборгованістю України. За прогнозними даними, у 2022 р. платежі за зовнішнім боргом України становитимуть 125,8 млрд грн, що у 2,6 раза менше платежів за внутрішнім державним боргом (330,6 млрд грн) [12]. У 2023 р. згідно прогнозу Міністерства фінансів України, сумарні видатки на погашення та обслуговування зовнішнього боргу плануються приблизно на рівні 156,9 млрд грн, а внутрішнього боргу дещо більше – 188,2 млрд грн [Там же].

Таким чином, загальні виплати за державним боргом України у 2021 р. склали 593,9 млрд грн, що на 33,16 млрд грн менше, ніж планувалося виплатити згідно Закону України «Про державний бюджет України на 2021 рік» [13], що насамперед обумовлено подорожчанням національної грошової одиниці. Відповідно була меншою й сума платежів за внутрішнім державним боргом - на 23,9 млрд грн та зовнішнім державним боргом – на 9,2 млрд грн.

Рис. 5 - Структура платежів з погашення та обслуговування державного боргу України у 2018-2021 рр. та прогнозовані дані на 2022-2023 рр., млрд грн
Джерело: розраховано і побудовано за [12]

У загальній структурі платежів за обслуговування зовнішнього боргу у 2021 р. переважали виплати за комерційними позиками (87,1 % або 44,18 млрд грн), а платежі за обслуговування позик, наданих МФО, становили 10,8% (5,5 млрд грн) [14]. У загальній сумі погашення зовнішнього боргу України найбільшою була частка виплат за комерційними позиками – 70,2% або 68,95 млрд грн, а виплати за позиками від МФО склали 27,86% (27,35 млрд грн) [Там же]. Пік платежів за обслуговування та погашення зовнішнього боргу спостерігався у першому та третьому кварталах 2021 р. За даними Міністерства фінансів України, найбільші платежі за державним зовнішнім боргом припадають: за ОЗДП – на вересень 2021 року у сумі 1970 млн дол. США, за кредитами МВФ – на березень та вересень 2021 року у загальній сумі близько 160 млн ХДР (або 100 млн дол. США) [13].

Використовуючи статистичні дані про обсяги зовнішнього державного боргу, обсяги ВВП у фактичних цінах, обсяги ВВП у розрахунку на одну особу, індекс фізичного обсягу ВВП (% до 2016 р.) за період 2009-2020 рр. проведемо регресійний аналіз залежності економічного зростання України від зміни обсягів зовнішньої заборгованості. За результатами лінійної регресії виявлено істотну позитивну залежність між обсягами ВВП у фактичних цінах та зміною зовнішнього боргу (табл. 1), про що свідчить високе значення коефіцієнта кореляції ($R=0,928$), а коефіцієнт детермінації підтверджує щільність цього зв'язку ($R^2=0,862$). Розрахункове значення критерія Фішера перевищує табличне ($F(1,10)=62,883$) і свідчить про наявність міцного зв'язку між залежною та незалежною змінними.

Отже, збільшення обсягу зовнішнього боргу на 1% забезпечує зростання ВВП у фактичних цінах приблизно на 0,63% за інших рівних умов. Позитивний вплив зовнішнього боргу на ВВП можемо пояснити тим, що залучення відносно недорогих зовнішніх кредитів (порівняно з вартістю внутрішніх запозичень) для фінансування дефіциту державного бюджету дозволяє запобігти збільшенню податкового навантаження, що може розглядатися як альтернатива зовнішнім запозиченням. Крім цього, як зазначають Кириленко О. Стащук О., в умовах зростання дефіциту та загострення економічної кризи зовнішні запозичення на пільгових умовах дають можливість державі уникнути ризику дефолту, а також уникнути секвестру бюджету в розрізі видатків на соціальну сферу [15].

Таблиця 1- Результати регресійного оцінювання впливу зовнішнього боргу на економічне зростання України у 2009-2020 рр.

Факторні ознаки	Залежна змінна		
	ВВП	ВВП на одну особу	Індекс фізичного обсягу ВВП
Кількість спостережень	12	12	12
Постійна величина	3,545*** (0,513)	6,553*** (0,527)	5,024*** (0,101)
Зовнішній борг	0,626*** (0,078)	0,648*** (0,081)	-0,053** (0,015)
R	0,928	0,929	0,735
R ²	0,862	0,864	0,541
F-критерій	F(1,10)=62,883	F(1,10)=63,796	F(1,10)=11,807

* - рівень статистичної помилки 10%;

** - рівень статистичної помилки 5%;

*** - рівень статистичної помилки 1%.

Джерело: розраховано автором за [6; 7]

Як видно з таблиці 1, важливим результатом регресійного аналізу, який підтверджує описаний вище взаємозв'язок між залежною та незалежною змінними, є виявлена пряма залежність обсягів ВВП на одну особу від зміни обсягів зовнішнього державного боргу за досліджуваний період. За нашими розрахунками з високою ймовірністю ($R^2=0,864$) можемо стверджувати, що при збільшенні обсягу зовнішнього боргу на 1% відбувається зростання ВВП у розрахунку на одну особу приблизно на 0,65% за інших рівних умов. Розрахункове значення критерія Фішера перевищує табличне ($F(1,10)=63,796$) і підтверджує міцність зв'язку між залежною та незалежною змінними. Водночас, в результаті дослідження виявлена дещо слабша обернена залежність ($R=0,735$) між індексом фізичного обсягу ВВП (% до 2016 р.) та зміною зовнішнього державного боргу України. Розрахункове значення критерія Фішера незначно перевищує табличне ($F(1,10)=11,807$) і свідчить про наявність слабого зв'язку між залежною та незалежною змінними. Коефіцієнт детермінації ($R^2=0,541$) показує, що 54% варіації індексу фізичного обсягу ВВП України упродовж 2009-2020 рр. пояснюється зміною обсягу зовнішнього державного боргу: збільшення незалежної змінної на 1% обумовлює зменшення залежної змінної на 0,053% за інших рівних умов. Такий результат можемо пояснити такими негативними наслідками зростання боргового навантаження, як необхідність погашення зовнішнього боргу та виплата платежів за його обслуговування, що впливає на економічне зростання України з певним часовим лагом.

Висновки. У структурі державного боргу України переважає зовнішній борг, а за період 2009-2020 рр. відбулося збільшення обсягів зовнішніх запозичень більше ніж у 7 разів. У структурі зовнішнього державного боргу найбільшу частку (близько 60%) становлять запозичення, що здійснюються через розміщення цінних паперів на зовнішньому ринку. Кошти міжнародних фінансових організацій, що переважно спрямовуються на покриття дефіциту державного бюджету, становлять 30% від загального обсягу зовнішнього боргу. Позитивною характеристикою структури зовнішнього боргу України є істотне переважання довгострокових кредитів над короткостроковими, що дозволяє уникнути додаткового боргового навантаження у короткостроковому періоді. Попри істотне збільшення обсягів зовнішнього боргу України, що загалом вважається негативною тенденцією через посилення зовнішньої залежності країни та необхідність додаткових витрат з державного бюджету на обслуговування боргу, в результаті проведеного дослідження виявлено позитивний

вплив збільшення зовнішньої заборгованості на економічне зростання України упродовж 2009-2020 рр. Моделювання, здійснене за допомогою лінійної регресії, підтверджує наявність істотної безпосередньої залежності показників, що характеризують економічне зростання (обсяг ВВП у фактичних цінах; обсяг ВВП на одного мешканця), від збільшення обсягів зовнішнього боргу України. Водночас, виявлено слабку обернену залежність індексу фізичного обсягу ВВП України від збільшення обсягів зовнішнього державного боргу. Отже, залучення зовнішніх запозичень має неоднозначний вплив на економічне зростання України. У зв'язку з цим серед напрямів подальших досліджень важливим є удосконалення заходів з управління зовнішнім державним боргом та формування оптимальної його структури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Луцишин З.О., Южаніна Н.П. Економічні ефекти зовнішньої заборгованості для національних економік. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2017. Вип. 6 (128). С. 163-168.
2. Стащук О.В., Боричевська І.Г. Зовнішній державний борг України: сучасні тенденції та особливості обслуговування. Ефективна економіка. 2021. №2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/13.pdf.
3. Фурдичко Л.Є., Піхоцька О.М. Причини зростання державного боргу, його управління і обслуговування, оптимізація боргової політики України. Економіка та держава. 2018. №11. С. 45-49.
4. Фурдичко Л.Є., Піхоцька О.М. Стан зовнішнього державного боргу в економічних реаліях України: його аналіз, причини і наслідки. Економіка та держава. 2019. №11. С. 25-29.
5. Баженова О.В., Черниш Ю.М. Зовнішня державна заборгованість: ризики для економіки України. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 5. С.26-33.
6. Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2020 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov>.
7. Валовий внутрішній продукт України (1990-2020). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/arh_vvp_rik_90-18u.htm.
8. Стратегія та програма управління державним боргом. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/osnovna-informacija>.
9. Боргова статистика: ОЗДП. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgova-politika>.
10. Кому та скільки заборгувала Україна: динаміка зовнішнього й гарантованого державою боргів. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/04/23/infografika/finansy/komu-ta-skilky-zaborhuvala-ukrayina-dynamika-zovnishnoho-harantovanoho-derzhavoyu-borhiv?gclid>.
11. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg-osn-inf>.
12. Платежі з погашення та обслуговування державного боргу у 2018-2045 роках (млрд грн). URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgovi-platezhi-ta-prognozi>.
13. Програма управління державним боргом на 2021 рік. Наказ Міністерства фінансів України 29 січня 2021 року № 47. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files>.
14. Прогнозні платежі за державним боргом у 2021-2046 роках за діючими угодами станом на 01.11.2021. URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgovi-platezhi-ta-prognozi>.
15. Кириленко О., Стащук О. Оцінювання макроекономічних чинників формування фінансової безпеки України. Світ фінансів. 2017. Вип. 2 (51). С. 1-16.

REFERENCES

1. Lutsyshyn Z., Yuzhanina N. (2017). Economic effects of external debt on national economies. Socio-economic problems of the modern period of Ukraine. Vol. 6 (128). P. 163-168.
2. Stashchuk, O. and Borychevska, I. (2021). External public debt of Ukraine: current trends and features of service. *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8679>. doi: 10.32702/2307-2105-2021.2.11.
3. Furdychko, L., Pihotska, O. (2018). Causes of development of the public debt, its management and service, optimization of Ukraine's foreign policy. *Economy and state*. Vol. 11. 45-49. doi:10.32702/2306-6806.2018.11.45.
4. Furdychko, L. Pikhotska, O. (2019). The state of external public debt in the economic realities of Ukraine: its analysis, causes and consequences. *Ekonomika ta derzhava*. Vol. 11, 25-29. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.11.25
5. Bazhenova, O., Chernysh, Y. (2017). External public debt: risks for Ukraine's economy. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. Vol. 5. 26-33.
6. Derzhavnyi ta harantovanyi derzhavoiu borh Ukrainy 2009-2020. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov>.
7. Valovyi vnutrishnii produkt Ukrainy (1990-2020). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/arh_vvp_rik_90-18u.htm.
8. Stratehiia ta prohrama upravlinnia derzhavnyi borhom. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/osnovna-informacija>.
9. Borhova statystyka: OZDP. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgova-politika>.
10. Komu ta skilky zaborhuvala Ukraina: dynamika zovnishnoho y harantovanoho derzhavoiu borhiv. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/04/23/infografika/finansy/komu-ta-skilky-zaborhuvala-ukrayina-dynamika-zovnishnoho-harantovanoho-derzhavoyu-borhiv?gelid>.
11. Derzhavnyi borh ta harantovanyi derzhavoiu borh. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg-osn-inf>.
12. Platezhi z pohashennia ta obsluhovuvannia derzhavnogo borhu u 2018-2045 rokakh (mlrd hrn). URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgovi-platezhi-ta-prognozi>.
13. Prohrama upravlinnia derzhavnym borhom na 2021 rik. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy. 29.01.2021. № 47. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files>.
14. Prohnozni platezhi za derzhavnym borhom u 2021-2046 rokakh za diiuchymy uhodamy stanom na 01.11.2021. URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgovi-platezhi-ta-prognozi>.
15. Kyrylenko, O., Staschuk, O. (2017). Assessment of macroeconomic factors in the formation of financial security of Ukraine. *Svit finansiv*. Vol. 2 (51). 1-16.